

Hana Skálová: *Znaky tísně v dětské kresbě – potřebná znalost pro učitele výtvarné výchovy. Rigorózní práce. – posudek oponenta.*

Autorka rigorózní práci věnuje své vizi: učitelé v rámci výtvarné výchovy vyhledávají žáky v tísní pomocí kresby, zvláště rodiny (viz *Úvodní do problematiky* – s. 6-7). Přičemž dítě v tísní je pro ni především týrané a zneužívané, ale nejen to (s. 8).

Text, poměrně rozsáhlý (235 stran včetně seznamu literatury), autorka člení do 10 kapitol (krom *Úvodu* a *Závěru*). Jako celek je práce souborem textů různých žánrů – obsahově spjatých službou výše zmíněné vizi, kterou autorka zřejmě upřímně cítí jako své osobní poslání.

První kapitola je encyklopedickým slovníčkem – věnovaným pojmům "kompetence" a "diagnostika" (s. 11-13). Druhá je bibliografií přes 30 titulů odborné literatury, které autorku zaujaly, údajně *ze zhruba 80 prostudovaných* (s. 59), z nichž si vypsala nějaké ty *úryvky* a opatřila je svými poznámkami, většinou (s. 14-59).

(Autorka svou rešeršní práci prezentuje jako *výzkum* – viz *Formulování výzkumného cíle* (s. 7-8). Závěr, ke kterému svým "výzkumem" dospěla: "*v databázi českých knihoven jsem našla pouze dva příspěvky (s odkazy na další autory, již (sic) jsou v pracích citováni), které uvádějí nutnost začít chápat učitele navíc jako krizové pracovníky, protože dnešní doba takovéto jejich začlenění potřebuje.*" (s. 59) Aspirovat na žánr zpráva z výzkumu by však těch prvních šedesát stran textu snad mohlo na střední škole knihovnictví a informací. Naštěstí rigorózní práce zde, jak již bylo výše naznačeno, nekončí.)

Třetí kapitola je věnovaná zevrubnějším digestům čtyř monografií o interpretaci dětské kresby z hlediska zájmu o afektivitu jejich autorů (s. 60-117).

(Titul *Děti v tísní – příručka pro screening dětských kreseb* asi nejlépe odpovídá představám autorky o typu textu, který by mohl sloužit jako odborná literatura vzdělávající "učitele, který v rámci výtvarné výchovy vyhledává žáky v tísní pomocí kresby". Dovedu si představit, že by samotná tato publikace mohla sloužit jako inspirace k formulaci výzkumných otázek, které by byly nosné pro rigorózní práci.)

Čtvrtá kapitola je esejem na téma: *Zástupci kterých profesí by měli umět analyzovat dětskou kresbu?* (s. 117-132) Autorka odpovídá: učitel výtvarné výchovy, učitel na 1. stupni, učitel v mateřské škole, vychovatel v družině, speciální pedagog – text autorka oživuje tzv. *příklady z praxe*, v nichž nechává promluvit po jednom zástupci zmíněných profesí. Pátá kapitola, zpracovaná jako encyklopedické heslo v kvalitě odpovídající standardu vysokoškolských závěrečných prací, je věnovaná syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte – CAN (s. 133-151). Šestá kapitola je zpracovaná jako polemický esej (s. 152-164). Z těch čtyřech citovaných psychologů (A. Kucharská, J. Šturma, R. Koutenská, H. Žáčková) však s autorčinou vizí polemizoval snad jen jeden (A. Kucharská). Sedmá kapitola, opět v podobě eseje, pojednává o podobnostech rozdílech v tvorbě a interpretaci díla umělců, klientů arteterapie a dětí (s. 165-170). Osmá kapitola je memorandum, ve kterém autorka zaznamenala výsledky zmapování institucionálních struktur, které by šlo využít k podpoře toho, aby se autorčina vize stala realitou (s. 171-178). Devátá kapitola je jakýmsi průvodcem fiktivního "učitele, který v rámci výtvarné výchovy vyhledává žáky v tísní pomocí kresby" (s. 179-189). Desátá kapitola je ilustrací toho, jakých interpretací dětských kreseb jsou reálně schopny učitelka v mateřské škole, učitelka na 1. stupni a učitelka výtvarné výchovy na 2. stupni poté, když si prostudují výše zmíněnou publikaci *Děti v tísní – příručka pro screening dětských kreseb*; a toho, co je schopna k obrázkům či interpretacím učitelek volně asociovat autorka v jakémsi nesystematickém otevřeném kódování (s. 190-226).

(Zde autorka v posledním případě získala 15 obrázků dětí z Klokánku, interpretace učitelky VV a interpretace speciální pedagožky, která se analýzou kreseb týraných dětí v Klokánku dlouhodobě zabývá (viz s. 213-214). To je empirický materiál, který již "volá" po tom, aby byl využit k výzkumu jevu "učitel, který v rámci výtvarné výchovy vyhledává žáky v tísní pomocí kresby". Vyjádření odbornice šlo vzít jako kritérium pro systematický kvalitativní a kvantitativní rozbor toho, co se učitelce vlastně daří, co vzdoruje. Empirickou zkušenost šlo teoretizovat. Autorka mohla zkusit tvorbu výzkumného poznatku. Celek práce mohla obohatit i o kapitolu v žánru zpráva z výzkumu.)

V souhrnu tedy mohu konstatovat, že v textu je nesporně obsaženo značné množství intelektuální práce. A pokud na katedře výtvarné výchovy není nutné, aby rigorózní práce obsahovala též určitou část, která by byla zprávou z výzkumu, pak soudím, že práce může být připuštěna k obhajobě.